

Kommunstyrelsen

Styrdokument

Varuförsörjningsplan

Ärendenummer KS 2020/116

Dokumentinformation

Fastställt av Kommunfullmäktige, 2020-12-14 § 185

Gäller från och med 2020-12-14

Implementeras av Kommunledningsförvaltningen, Socialförvaltningen

Ersätter Varuförsörjningsplan för Älmhults kommun, beslutad i kommunfullmäktige 1989-12-18 § 176

Framtaget av Matilda Dunfjäll, utredare kommunledningsförvaltningen

Innehåll

1. Inledning och syfte	3
1.1 Om varuförsörjningsplanen	3
1.2 Bakgrund	3
1.3 Organisation och ansvar	4
1.4 Syfte.....	4
2. Riktlinjer för hemsändning och hemsändningsbidrag	5
2.1 Regler för hemsändningsbidrag i Älmhults kommun	5
2.2 Hemsändningsbidrag från Region Kronoberg.....	5
2.3 Processen för hemsändningsbidrag	6
3. Nulägesbeskrivning	7
3.1 Dagligvarubutiker och drivmedelsstationer i Älmhults kommun utanför Älmhults tätort.....	7
3.1.1 Dagligvarubutiker	8
3.1.2 Drivmedelsstationer	8
3.2 Förändringar i butiksutbud	8
3.3 Befolkningsutveckling.....	9
3.4 Befolkningsprognos.....	10

1. Inledning och syfte

1.1 Om varuförsörjningsplanen

En varuförsörjningsplan är ett dokument som kartlägger och fastställer kommunens försäljare av dagligvaror och drivmedel. Utifrån denna kartläggning kan sedan behovet av stöd såsom hemsändningsbidrag bedömas. Stöd kan enligt förordning ges i områden där tillgång till drivmedel och dagligvaror är gles.

1.2 Bakgrund

I Älmhults kommun upprättades en varuförsörjningsplan 1989-12-18 § 176. Sedan varuförsörjningsplanen skapades har en ny förordning om stöd till kommersiell service (SFS 2000:284) upprättats och förutsättningarna inom kommunen förändrats. Bland annat har antalet befintliga dagligvarubutiker på landsbygden sett en markant minskning och kostnaderna för hemsändning har ökat. Frågan om att uppdatera varuförsörjningsplanen i Älmhult lyftes därför på socialnämndens sammanträde 2020-05-20 § 66.

Det är kommunens ansvar att se till att medborgarna har god tillgång till varuförsörjning. Dagligvarubutikerna utanför större tätorter har de senaste decennierna minskat och köptrogenhet bland närboende är viktig för att butikerna skall kunna finnas kvar på landsbygderna. För den kommersiella servicen har inte kommunen direkt rådighet över lokalisering och utbud, men kan genom diverse medel, exempelvis hemsändningsbidrag, underlätta drift och etablering.

Enligt SFS 2000:248 så kan kommunen ge stöd till varuförsörjningen i form av ett hemsändningsbidrag, varpå kommunen stödjer kostnaden för hemsändning av dagligvaror till hushåll. Syftet med hemsändningsbidraget är att etablera en servicenivå till konsumenter på landsbygden genom att bekosta hemsändning av dagligvaror till de hushåll som har störst avstånd till eller saknar möjligheter att på annat sätt ta sig till dagligvarubutiker. Bidrag får lämnas endast om sändningen sker på ett ändamålsenligt sätt och utan onödiga kostnader.

Närhet till dagligvarubutiker är av stor vikt för de som bor och verkar i landsbygderna. Dagligvarubutikerna på landsbygden spelar en viktig roll i att förse landsbygdens medborgare med dagligvaror och tjänster. Landsbygdens dagligvarubutiker spelar även roll i attraktiviteten för de närliggande geografiska områdena överlag. Tillgänglighet till dagligvaror, drivmedel samt andra tjänster som postservice och apoteksservice spelar stor roll, både i nuläget samt i den framtida landsbygdsutvecklingen. När individer letar bostad eller företag skall etablera sig på landsbygden anses närhet och tillgång till ovan service ofta viktig.

1.3 Organisation och ansvar

Kommunfullmäktige beslutar om kommunens varuförsörjningsplan. Socialnämnden beslutar om regler för hemsändningsbidrag och utkörningsavgift i enlighet med kommunfullmäktiges beslut 2013-01-28 § 8. Varuförsörjningsplanen skall revideras vid ändrade förhållanden för att vara aktuell och relevant.

1.4 Syfte

Älmhults kommun vill verka för att säkerställa en god kommersiell service och tillfredsställande försörjning av dagligvaror och drivmedel till kommuninvånarna. Älmhults kommun vill även i största möjliga mån stötta befintligt butiks nät så att landsbygden inte ser en minskning av antalet dagligvarubutiker.

Syftet med varuförsörjningsplanen är att ge en nulägesbeskrivning gällande kommunens invånares tillgång till dagligvaror och drivmedel i sin närmiljö. Älmhults tätort inkluderas därmed inte i denna varuförsörjningsplan.

Genom aktivt arbete med varuförsörjning kan kommunen utveckla den kommersiella servicen och därigenom livskvaliteten på landsbygden samt stödja utvecklingen av företagande på landsbygden. Ett kommunalt stöd till service och företagande på landsbygden bidrar både till en mer levande landsbygd samt till en ökad attraktivitet för landsbygden som område.

Varuförsörjningsplanen utgör underlag för bedömning av den aktuella situationen för dagligvaru- och drivmedelsförsörjning i kommunens glesbygd. Planen skall ligga till grund för kommunens fortsatta planering och för beslut om stödinsatser för att bibehålla viss kommersiell service i landsbygderna och på så sätt skapa goda förutsättningar för boende och företag. Planen är även ett verktyg för fortsatt planering och beslut om stödinsatser till serviceverksamheten på landsbygden. Vidare är en aktuell varuförsörjningsplan en förutsättning för att Region Kronoberg skall kunna utbetala stöd till kommunen för dess kostnader i anslutning till hemsändningsbidrag. Enligt Region Kronobergs får stöd endast lämnas om kommunen har planerat varuförsörjningen på ett sådant sätt att behovet av stöd kan bedömas. Stödet får inte otillbörligt gynna en viss näringsidkare.

2. Riktlinjer för hemsändning och hemsändningsbidrag

2.1 Regler för hemsändningsbidrag i Älmhults kommun

Nuvarande regler för hemsändningsbidrag fattades av socialnämnden 2014-06-17 §66.

Socialnämnden lämnar enligt särskilda regler ekonomiskt stöd till butiker som genom hemsändning levererar dagligvaror till vissa kommuninvånare. Syftet med hemsändningsbidrag är primärt att göra det möjligt för äldre, sjuka och personer med funktionsnedsättning att klara inköp av dagligvaror även om de bor på landsbygden och saknar transportmedel. Följande regler gäller:

- Kommuninvånare som saknar transportmedel eller möjlighet att transportera sig och som på grund av hög ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning inte kan ta sig till sin butik kan få sina dagligvaror levererade till hemmet av butiken.
- Ersättning lämnas av socialnämnden till fasta dagligvarubutiker i eller utanför Älmhults kommun som genom avtal med Älmhults socialnämnd åtagit sig hemleverans av dagligvaror till personer bosatta i Älmhults kommun.
- Ersättning betalas ut för högst en varuleverans per hushåll och vecka. Butiken har rätt att ta ut en avgift av kunden på högst 30 kronor per utkörning.
- Hemsändningsbidraget till butiken är 150 kronor per utkörningstillfälle¹.

2.2 Hemsändningsbidrag från Region Kronoberg

Hemsändningsbidraget kan sökas från kommunen av de butiker som upprätthåller hemsändning av varor till kunder på landsbygden som har svårt att själva ta sig till butiken.

Kommunen kan sedan i sin tur söka bidrag från Region Kronoberg för kostnader i samband med hemsändning av varor. Enligt förordningen om stöd till kommersiell service SFS 2000:284 6 § får stöd endast lämnas om kommunen har planerat varuförsörjningen på ett sådant sätt att behovet av stöd kan bedömas.

Hemsändningsbidraget från Region Kronoberg är i dagsläget ett belopp som motsvarar 50% av kommunens nettoutgifter för hemsändningen. Bidrag lämnas

---

¹ Socialnämnden beslutade revidera summan av hemsändningsbidragets till 150 kronor 2020-05-20 § 66.

endast om nettoutgiften hos kommunen eller de direkta kostnaderna uppgår till minst ett halvt prisbasbelopp per år.

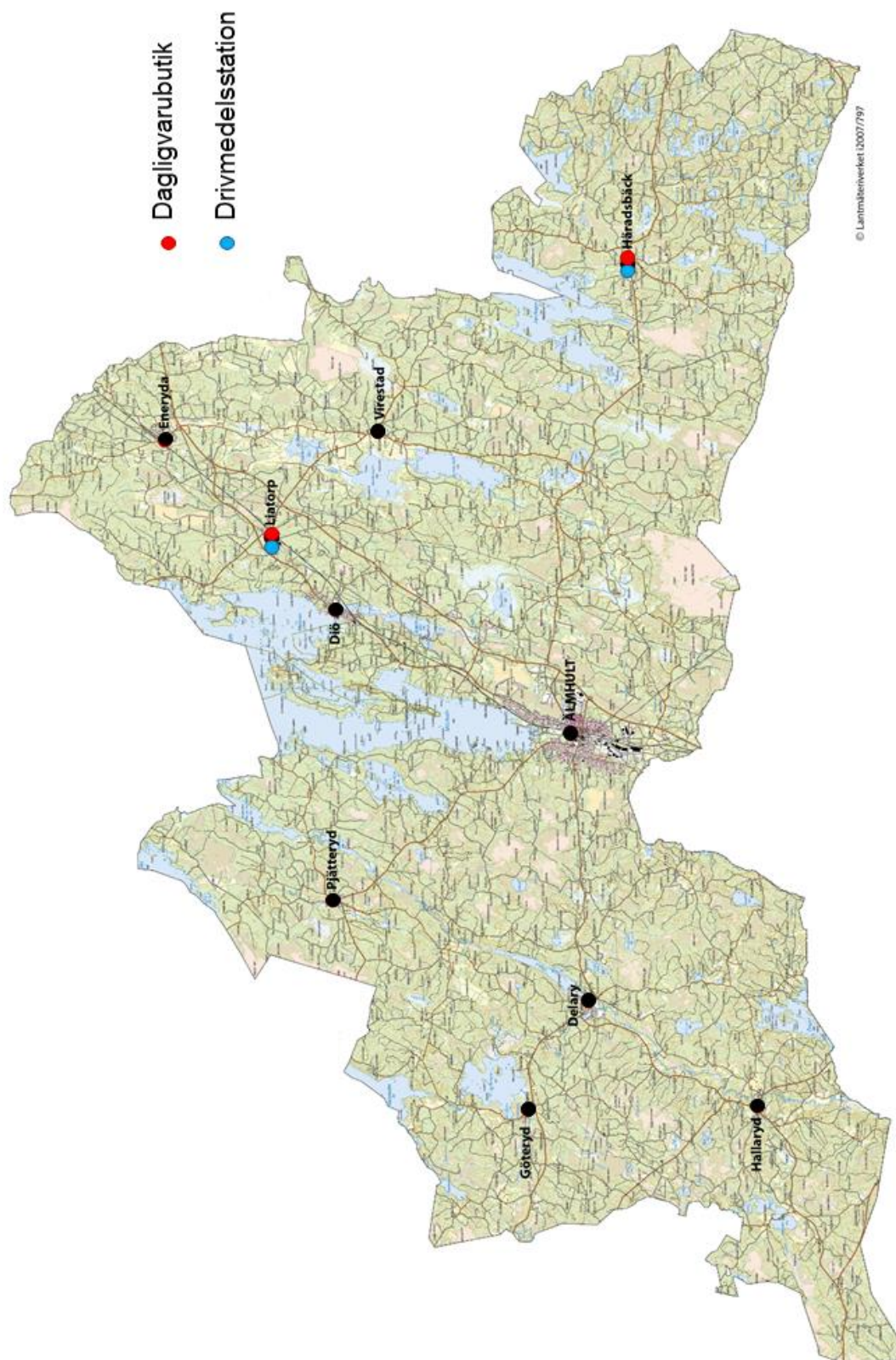
2.3 Processen för hemsändningsbidrag

Processen för hemsändningsbidrag gäller som nedan:

- Handlaren tecknar avtal med Älmhults kommun om hemsändningsbidrag. Detta sker via socialförvaltningen.
- Handlaren lämnar en faktura samt redovisning av genomförda hemleveranser till kommunen kvartalsvis eller halvårsvis.
- I samband med första hemleveransen till en kund inhämtar handlaren kundens intyg att hen uppfyller kommunens krav för hemleverans av varor. Kundens intyg förvaras hos handlaren för att visa upp för kommunen vid kontroll.
- Handlaren erhåller ett kommunalt hemsändningsbidrag per hemsändningstillfälle.

3. Nulägesbeskrivning

3.1 Dagligvarubutiker och drivmedelsstationer i Älmhults kommun utanför Älmhults tätort

3.1.1 Dagligvarubutiker

Dagligvarubutiker utanför Älmhults tätort finns i Häradsbäck och Liatorp.

Älmhults kommun har tecknat avtal om varuhemsändning med båda butikerna.

Butik och adress	Erbjuden service	Hemleverans?
Handelsboden i Häradsbäck Älmhultsvägen 3, 343 92 Häradsbäck	Apoteksombud Postservice Spelombud Systembolagsombud Biblioteksombud	Ja
ICA Nära i Liatorp Växjövägen 500, 343 74 Liatorp	Apoteksombud Postservice Spelombud Systembolagsombud Uttagsautomat	Ja

3.1.2 Drivmedelsstationer

Drivmedelsstationer utanför Älmhults tätort finns också i Häradsbäck och Liatorp.

Station	Adress
Qstar	Älmhultsvägen 4, 343 92 Häradsbäck
Oljeshejkerna Johnsson	Växjövägen 501, 343 74 Liatorp

3.2 Förändringar i butiksutbud

I samband med upprättandet av varuförsörjningsplanen 1989 inventerades antalet dagligvarubutiker i kommunen. År 1989 fanns det i kommunen 12 livsmedelsbutiker utanför Älmhults tätort. Av dessa var sju belagda i övriga tätorter och fem i glesbygden.

Under den period som passerat sedan den senaste inventeringen genomfördes har butikerna på landsbygden minskat drastiskt. I 2020 års inventering finns endast två butiker kvar utanför Älmhults tätort, Handelsboden i Häradsbäck och ICA Nära i Liatorp. Resterande butiker, inklusive alla fem butiker belagda i glesbygden, har lagts ner. Under perioden 1989–2020 har alltså tio av de tolv existerande livsmedelsbutiker utanför Älmhults tätort försvunnit. Detta leder till

en definitiv minskad geografisk spridning och därigenom centralisering av livsmedelsbutiker i kommunen, varpå större antalet invånare idag än 1989 har längre att färdas till närmsta livsmedelsbutik. Båda de butiker som idag finns utanför Älmhults tätort bedöms vara berättigade till stöd för hemsändningsbidrag och finns markerade på kartan ovan.

3.3 Befolkningsutveckling²

Befolkningen i kommunen uppgick år 1989 till 15 813 personer, 2000 till 15 403 personer och år 2019 till 17 651 personer.

Befolkningsmängden i kommunen har varit relativt stabil fram tills mitten av 2000-talet då den började öka. Kommunen har de senaste tio åren sett en stadig befolkningsökning de senaste femton åren, med en kraftig ökning på i snitt 2,2% sedan 2015.

År 1986 bodde 51% av kommunens befolkning i Älmhults tätort, jämfört med 64,5% år 2019. Cirka 14% av Älmhults kommuns befolkning är idag i åldern 65 – 79 år, medan 5,7% är över 80 år gamla.

Befolkningsfördelningen i kommunens olika delar ser ut som nedan:

Ort	Befolkning (2019-12-31)
Älmhult	11 364
Pjätteryd	480
Diö/Liatorp	2140
Enerйда	560
Delary/ Göteryd	1028
Hallaryd	552
Virestad	876
Härlunda	451
Restförda	200
Totalt	17 651

² Uppgifter hämtade från Statistiska Centralbyrån

3.4 Befolkningsprognos³

År 2020	17 883 personer (Aug 2020)
År 2025	20 172 personer
År 2030	22 471 personer

Enligt Statisticons befolkningsprognos kommer kommunens invånarantal fortsätta att öka drastiskt under de närmsta tio åren. Befolkningsökningen förväntas ske både i Älmhults tätort samt i mindre tätorter och glesbygd. Troligtvis kommer denna befolkningsökning i samband med en växande procentandel av befolkningen i åldersgruppen 80+⁴ leda till dels större tryck på befintliga dagligvarubutiker i kommunen men även på hemsändning av dagligvaror.

---

³ Uppgifter framtagna av Statisticon i samverkan med Älmhults kommun

⁴ Statistiska Centralbyrån (2020) –*Sveriges framtida befolkning 2020-2030 - Län och kommungrupper*